

Prikaatikenraali Matti Sarasmaa

25.3.2020

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

LIIKENTEEN RAJOITTAMINEN ULKORAJOILLA JA RAJAVALVONNAN PALAUTTAMINEN SISÄRAJOILLE

Valtioneuvosto totesi 16.3.2020 yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että koronaviruksen aiheuttaman COVID-19-tartuntatautiepidemian vuoksi Suomessa vallitsevat valmiuslain (1552/2011) 3 §:n 3 ja 5 kohdassa tarkoitetut poikkeusolot. Valtioneuvosto teki tämän johdosta 17.3.2020 päätöksen rajavalvonnan väliaikaisesta palauttamisesta sisärajoille 19.3.–13.4.2020 Suomen sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvan vakavan uhan edellyttämien toimien vuoksi. Samassa yhteydessä valtioneuvosto teki päätöksen eräiden rajanylityspaikkojen väliaikaisesta sulkemisesta ja liikenteen rajoittamisesta 19.3.–13.4.2020. Suomen toimet ovat linjassa komission sisärajoja koskevan suosituksen ja ulkorajaliikenteen rajoittamista koskevan ehdotuksen kanssa, jotka annettiin 16.3.2020.

Valtioneuvoston päätösten mukaisesti Rajavartiolaitos sulki väliaikaisesti lentoliikenteessä Ahvenanmaan, Hangon ja Helsingin merivartioasemien rajanylityspaikat, rajoitti rajanylitysliikennettä muilla rajanylityspaikoilla sekä palautti rajavalvonnan sisärajoille. Tavaraliikenne on sallittu kaikilla rajanylityspaikoilla. Matkustajaliikenteessä on sallittua ainoastaan Suomen kansalaisten ja Suomessa tai muussa EU:n jäsenvaltiossa tai Schengen-valtiossa asuvien paluuliikenne, itärajan rajanylityspaikoilla Venäjän kansalaisten paluuliikenne ja muu välttämätön liikenne. Ruotsin ja Norjan rajoilla on sallittu lisäksi välttämätön työmatkaliikenne. Välttämättömän työmatkaliikenteen ja muun välttämättömän liikenteen sisältöä on tarkennettu rajoitusten aikana ja siitä on informoitu Rajavartiolaitoksen internetsivuilla.

Ulkorajaliikenteessä itärajan kahdeksan kansainvälistä rajanylityspaikkaa, Helsinki-Vantaan, Turun ja Maarianhaminan lentoasemat sekä Helsingin, Turun, Maarianhaminan ja Vaasan satamat ovat avoinna tavaraliikenteelle, Suomen kansalaisten ja Suomessa tai muussa EU:n jäsenvaltiossa tai Schengen-valtiossa asuvien sekä itärajan rajanylityspaikoilla Venäjän kansalaisten paluuliikenteelle ja muulle välttämättömälle liikenteelle. Inarin, Parikkalan ja Vainikkalan rajanylityspaikoilla sekä muilla kuin edellä mainituilla lentoasemilla ja satamissa on sallittu ainoastaan tavaraliikenne.

Paluuliikenne matkustajaliikenteeltä suljetun lentokentän kautta on tapauskohtaisen harkinnan perusteella mahdollista rajanylityslupamenettelyllä. Rahtiliikenteessä ei ole rajoituksia. Valtioneuvosto teki 24.3.2020 päätöksen, jonka mukaan Maarianhaminan sataman rajanylitysliikenne rajataan ainoastaan tavaraliikenteelle ja Långnäsän satama avataan myös matkustajaliikenteelle 25.3.2020 alkaen.

Rajavartiolaitos palautti rajavalvonnan väliaikaisesti sekä Suomen ja Norjan että Suomen ja Ruotsin välisillä rajoilla kuudella rajanylityspaikalla, kaikilla lentoasemilla sekä satamissa yhteistoiminnassa muiden PTR-viranomaisten sekä Norjan ja Ruotsin viranomaisten kanssa vastaavin rajoituksin kuin ulkorajaliikenteen osalta. Norjan ja Ruotsin rajoilla on sallittu lisäksi välttämätön työmatkaliikenne. Muualta kuin nimetyiltä rajanylityspaikoilta rajanylittäminen ei ole sallittua.

Rajavartiolaitos on kohdentanut sisäisesti muista hallintoyksiköistä 115 rajavartiomiestä tukemaan sisärajavalvonnan palauttamisesta Länsi- ja pohjoisrajoilla. Määrää kasvatetaan 188 rajavartiomieheen huhtikuun alusta alkaen. Lisäksi EVP-henkilöstöä on palkattu töihin määräaikaaisesti. Sisärajavalvonnan palauttaminen heikentää tilapäisesti Rajavartiolaitoksen suorituskkyä ulkorajoilla ja merellisissä turvallisuustehtävissä.

Sisärajavalvonnan painopiste on rajatarkastuksissa, jotka on suoritettu matkustajaliikenteelle kattavasti ja tavaraliikenteelle uhka- ja riskiarvioiden perustella. Satamissa valvontaa toteutetaan pääasiassa alusten lähtö- ja tuloaikoina. Sisärajoilla on sovellettu maahantulon estämisessä Schengenin rajasäännösten pääsyn epäämistä ja ulkomaalaislain käännättämistä koskevia säännöksiä säädösten soveltamisalan mukaan vastaavasti kuin ulkorajoilla, soveltuvien osin. Päätösten kokonaisuudessaan ja päätöksissä on huomioitu erityisesti rajavalvonnan palauttamiseen liittyvät syyt, eli kansanterveydelle ja terveydenhuoltojärjestelmälle aiheutuvan uhan torjuminen. Maasto- ja merirajojen valvonnassa painopiste on rajanylityspaikkojen kiertämisen estämisessä.

Rajanylitysliikenne alkoi vähentyä kaikilla rajoilla välittömästi päätösten toimeenpanon jälkeen. Trendi on jatkunut siitä alkaen tasaisen laskevana. Esimerkiksi maanantaina 23.3.2020 Suomen rajoilla tilastoitui kaikkiaan noin 11 900 rajanylitystä kun edellisen vuoden vuorokausi keskiarvo oli 186 700 rajanylitystä. Tähän keskiarvoon verrattuna rajanylitysliikenne oli 94 % vähäisempää.

Vilkkainta rajanylitysliikenne on Ruotsin vastaisella sisärajalla Torniossa tavaraliikenteen sekä sallitun työmaaliikenteen vuoksi. Itärajan ylikulkuliikenteestä on tavaraliikennettä 89%. Kaakkois-Suomessa ja Niiralassa on vielä jonkin verran kotiin palaavaa henkilöliikennettä molempiin suuntiin. Lisäksi edelleen kulkee vähäisissä määrin suomalaisten yritysten toiminnan kannalta kriittisiä henkilöitä.

Lento- ja meriliikenne on supistunut huomattavasti ollen tavaraliikenteen ohella myös lähinnä kotimaahan palaavia tai Suomesta poistuvia. Liikennemäärä vähentyy edelleen muun muassa lento- ja laivareittien sulkemisen myötä.

Rajavartiolaitos on toimeenpannut päätetyt rajanylitysliikenteen rajoittamistoimet sekä palauttanut rajavalvonnan sisärajoille. Toimenpiteiden johdosta hallituksen edellyttämä liikkumisen vähentäminen rajojen yli on toteutunut näkyen rajanylitysliikenteen merkittävänä vähenemisenä.

Ruotsin ja Norjan rajalla sallitun välttämättömän työliikenteen todistamiseen on kiinnitetty huomiota siten, että liikkumista edelleen voitaisiin vähentää. Kysymyksiä on nostanut myös se, että rajan ylittäminen tulee tapahtua sallittujen rajanylityspaikkojen kautta. Havaintoja luvattomista rajanylityksistä Tornion alueella on tehty, ei kuitenkaan merkittävässä määrin. Suomen ja Viron välisessä laivaliikenteessä nousi myös runsaasti kysymyksiä sallitusta työmatkaliikenteestä. Tätä selkiytti huomattavasti päätös, jossa Viirasta tapahtuva pendelöinti lähtökohtaisesti kiellettiin.

Itärajalta Suomen ja Venäjän rajavaltuudet ovat pitäneet tiiviisti yhteyttä ja ratkoneet ongelmia heille kuuluvan toimivallan puitteissa.

Rajavartiolaitos jatkaa rajanylitysliikenteen rajoittamista ja sisärajavalvontaa yllä esitetyllä tavalla ainakin 13.4.2020 asti ja on myös valmistautunut jatkamaan sen jälkeen useiden viikkojen ajan, mutta myös kuukausia jatkuvassa tilanteessa tai silloin kun henkilökunta sairastuu tai joutuu karanteeniin maltillista määrää enemmän.